

פיאר גולדמן: הגאנסטר הפילוסוף

סופר גולדמן ברחוב אחרי הירצחו
רסקולניקוב או היהודי הניצחי?

חמישה ימים אחרי שנרצח פיאר גולדמן ברחוב פריי סאי, ילדה אשתו השחורה בן זכר. סיום סוער וסמלי, שיש בו סוף-פסוק והמשכיות לחייו הסוערים של השמאלן היהודי שכונה על-ידי העיתונות הצהובה "הפילוסוף-הגאנסטר".

גולדמן היה רק בן 36, חבר בכיר במערכות עיתוני השמאל ליבריו וטאן מודרנז, משתתף קבוע בשבועון האיכות נובל אובזרווטאר, וגם פושע לשעבר, איש שי הודה בשלושה מעשי-שוד על רקע פילי סהור, לא פרי ליטי. אסיר לשעבר שבילה שנים ארוכות בכלא.

המישטרה הצרפתית לא הסתפקה בהודאתו במעשי השוד. ילדי-המהפכה של אביב 1968 הואשם גם ברצח מועזע של שתי רוקחות במרכז פאריס. גולדמן הכחיש את מעשי-הרצח, וסירב לשתף פעולה עם הסגוריה ועם בית-המישפט. בעיניו לא היו אלא נציגים מובהקים של הסדר החברתי הבורגני, המדכא והמשפיל.

למישטרה לא היו כל הוכחות של ממש שגולדמן אגנם רצח. התובע טען שגולדמן, ממש כמו רסקולניקוב של דוסטויבסקי, היה "מסוגל מטבעו" לרצח כזה.

גולדמן ואשתו כריסטיאן
פושעים פלייטים או פאשיסטים?

גם עברו השמאלני, כלוחם אנטי-פאשיסטי מובהק, שיצא לדרום-אמריקה להילחם למען רעיונותיה, טייע לתביעה, אנטי-חרות הליברליים והסוציאליסטיים בצרפת יצאו להגנתו. ידיו ושופו למערכה הדרום-אמריקאית, רגלים דה-היברי, גיים למענו את ז'אן-פול סארטר, סימון דה-בובואר, סימון סינורה ופיאר מנדס-פראנס. אותם אנשים, שגם ליוו אותו בדרכו האחרונה, בעת הלווייתו, בפאריס.

במישפט החוזר וזכה גולדמן מאשמת הרצח. בכלא למד פילוסופיה וספרדית, וכתב את ספרו המזהיר זיכרונותיו העמומים של יהודי-פולני מצרפת.

ספר כל-כך יהודי לא נכתב מעולם על-ידי ישראלים. האינטרנציונליסט והמהפכן העלה את גורלו וגורל מישפתו, שרידי השואה והרדיפות הפאשיסטיות. "ילדותי", כתב גולדמן, "לא היתה אלא סיום ארוך, שתחילתו בי אושוויץ".

שומרי כבוד המישטרה. בדברי האזכרה המרגריים, שכתב עליו ידיו פיאר בנישו בנובל אובזרווטאר, מודגשת מאד הנקודה היהודית. הוועות שראה באמריקה לא הלאטינית דחפו אותו ליאוש מהחברה ולפשע, כתב בנישו, אבל הוא היה תמיד רגיש, אהב-אדם ומשוגע למוסיקה, בעיקר אפרו-קובאית.

בשיחתם האחרונה טען גולדמן שכל יהודי שרוי תמיד במבוי סתום בין שתי האלטרנטיבות הבלתי-אפשריות: ציונות והתבוללות. קרוע בין הוודאיות הסותרות של ריקעו היהודי ואמונתו המרקסיסטית נדון גולדמן לחיים של אלימות ורדיפה. עם שיחרורו הפך עיתונאי ואיש-רוח מקובל, ומיטב כתבי-העת התחרו עליו, אבל רציי חתו לא היתה אלא שאלה של זמן.

מי רצח את גולדמן? ההשערה האחרונה הרווחת מזיכרה את הימין הספרדי והבאסקי, ששכרו גנגסטרים מיקצועיים כדי לסלק תומך עיקבי בתנועת-השיחרור הבאסקית השמאלנית.

בנישו עצמו מתייחס ברצינות אל ההודעה הטלפונית של חברת המרצחים שכנתה את עצמה "שומרי כבוד המישטרה". המימסד לא הניח לגולדמן להימלט, סובר בנישו.

הוא מעלה עוד שתי אפשרויות: יתכן שירו בו חבריו לתקופה הפלילית שלו, שראו בשלילה את "חזרתו למוטב", ואולי רצחו אותו פאשיסטים, שראו בו את היהודי הנצחי?

1960. לעומתם מקבלת מחצית האוכלוסיה רק 12 אחוז מכלל ההכנסות בבראזיל. שכר המינימום הריאלי הוא פחות ממחצית ערכו מלפני 20 שנה.

ריח של פושעים. פיגורידו אינו טורח במיוחד להתייחס חנף לעמו. בניגוד לדיקטטורים פופוליסטיים בארגנטינה או בבוליביה, אין הוא טורח להסתיר את התיעוב שהוא רוחש לפועלים ולמובטלים.

לאחרונה הצהיר בראיון-טלוויזיה שהוא מעדיף ריח של פושעים על הניחוח הגורף מבני-אדם.

צבאו החזק עוסק למעשה במשימה אחת בלבד: בליית כל התנגדות למישטר. פיגורידו נוקט, בהצלחה מלאה, בכל השיטות הישנות והבדוקות. קיים איסור מוחלט על שביתות. לנשיא הזכות לאשר או לפסול מיפגות פוליטיות. הוא רשאי להשעות זכויות לפעילות פוליטית, ולבטל את כהונתם של חברי-פרלמנט שנבחרו כחוק.

השימוש בעינויים קשים נגד מתנגדים פוליטיים נפוץ מאד, ופעילים ראדיקליים רבים פשוט נעלמו, ואיש אינו יודע דבר על מקום הימצאם. יש להניח שרבים מהם נרצחו על-ידי הש"ב של פיגורידו.

אמצעי-התיקשורת בבראזיל נשלטים על-ידי הממשל בקפדנות יתרה. לכל עיתון ולכל רשת-טלוויזיה יש יוסף לפיד משלו. הקומיסאר-מטעם נהנה מגיבוי מוחלט של הממשלה. עיתונאים חצופים מפוטרים או נאסרים ללא מישפט.

אלכוהול במקום נפט. לאחרונה החלו החברות הבינלאומיות, רובן בבעלות אמריקאית, לוחצות ללייב-רליזציה מסוימת. מומחים מארצות-הברית הגיעו למסקנה שהדיכוי בבראזיל לא יוכל לשים קץ לכל התסיסה החברתית בארץ ענקית זו. מומחי הסי-איי-אי סבורים שבראזיל עלולה להיקלע לשלב מהפכני קלאסי. באינ-פלציה של ששים אחוז לשנה ובחוב לאומי של 250 מיליון דולר סובל גם המעמד הבינוני. ניפוץ האשל-ית והרעב עלולים להביא, חוששים האמריקאים, למזהר פכה נוסח קובה.

פיגורידו אינו יכול, כמובן, להתעלם מהחברות הבינלאומיות. הוא ביצע כמה פרורמות דמוקרטיות, ואיפשר אפילו ביקורת מתונה בכמה עיתונים. הוא מקווה לשיג שוג כלכלי בבראזיל בעשור הבא, בעיקר בעזרת הפקת אנרגיה חליפית לנפט.

בראזיל מייצרת רק חמישית מהדלק שלה. החוב שלה במטבע-חוץ נובע בעיקר ממחירי-הדלק המאמירים. ברשנים האחרונות התחילו הבראזילים בניסיון רציני לייצור דלק אלכוהולי, המופק מקניסוכר. בשנה הבאה תייצר בראזיל 200 אלף מכוניות. הנעות על דלק אל-כוהולי, ועד 1984 ינועו בכבישי בראזיל חצי מיליון מכוניות מסוג זה.

החברות הגדולות הפועלות בבראזיל, בכללן פיאט, פורד ומרצדס משתפות פעולה בניסוי. השבוע הודיעה חברת פולקסוואגן שהיא תייצר בבראזיל חיפושית המורעת על-ידי אלכוהול. החברה הגרמנית הבטיחה שהמכונית לא תיפול בביצועיה מהחיפושית המונעת על-ידי דלק רגיל.

בהישג משמעותי זה אין כדי לפתור את הבעיות החברתיות החמורות בבראזיל. כל ניסיון לליברליזציה פותח תיבת-פנדורה חדשה. ההמונים בבראזיל ישארו רעבים גם אם ישתפר מאזן-התשלומים של המדינה. הן עצות נוסח מארי אנטואנט — אין בשר, תאכל עכבר — עלולות רק לשפוך אלכוהול נוסף על המדורה.

כך או אחרת, הדמות הציביונית והמרתקת ביותר של השמאל האירופי סולקה על-ידי רוצחים. לפיאר גולדמן אין תחליף.

בראזיל: עכבר

לכל פועל

גורלם המר של מיליוני הפועלים בבראזיל מדאיג, כנראה, את השליטים. בשבועות האחרונים מנהלת הממיר שלה מסע-תעמולה למען דיאטה מזינה, המבוססת בעיי קר על עכברים.

על מערכת-ההסברה מופקד מומחה לתזונה בעל שם עולמי, ג'וסף צ'אבאס. השבוע גייס למטרה זו את העיי-תון אדיר-התפוצה ז'ורנאל דו-בראזיל. יש לעודד צריכה המונית של עכברים, כותב צ'אבאס. העכברים ניוונים ממיגון רחב מאד של זבלים ושאריות-מוון. יש להם ערך תזונתי גבוה במיוחד.

בראזיל מייצאת בשר לכל העולם, אבל בעריה משוטט טים מיליוני ילדים רעבים. הרעב איננו רק נחלת המובר-טלים. פועלים במישרות מלאות אינם מסוגלים להאכיל את ילדיהם. בתי-הקברות בבראזיל מלאים ילדים שסבלו מתת-תזונה. גופם לא עמד אפילו במחלות-ילדים קלות.

במיקרים רבים מועברים הילדים כל חמש שנים לקברי אחים גדול, כדי לפנות מקום לבאים אחריהם.

זוהי דמותו של הנס הכלכלי של בראזיל. דיקטטורת-הברזל של הנשיא, הגנרל ג'ואו באפטיסטה פיגורידו, דואגת לרסן כל תסיסה. החברות הבינלאומיות נמשכות לבראזיל בשל העבודה הזולה. פיגורידו רותם את הברא-זילים למערכת-הייצור, וההשקעות הזרות בבראזיל גדי-לות בשיעור של 25 אחוזים בשנה.

החברות הזרות דואגות היטב למשתפיה-הפעולה. חמי-שה אחוזים מאוכלוסיית בראזיל עושה חיים משוגעים, ונהנים מי-39 אחוז מכלל ההכנסות. לעומת 28 אחוז בי-